

Večernik

Leto IV. (XI.), štev. 234

Maribor, torek 14. oktobra 1930

»JUTRA«

Izhaja razun nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri

Račun pri poštnem ček. zav. v Ljubljani št. 11.409

Vojna mesečno prejemnik v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon:

Uredn. 2440 Uprava 2455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13

Oglasi po tarifu

Oglase sprejema tudi oglasni oddelček »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Italijanske vzgojne metode

Umor učitelja Francesca Sottosantija v Vrhopolju pri Vipavi je dal povod, da je po justifikaciji v Bazovici spoznal svet poleg juridičnih tudi vzgojne metode fašistične Italije v slovenskem Primorju. Slovenska deca je tu, kjer ob prihodu v šolo s šestim ali sedmim letom ne razume besedice italijanski, na milost in nemilost izročena najhujšim nekulturnim fanatikom fašizma, ki so bili poslani iz južnih provinc, ne da bi niti najmanj poznali psiho ljudstva, med katerim živijo in ne da bi poznali njegovo zgodovino in prejšnje kulturno stanje.

Ko stopi otrok v šolo, ne razume učitelja, učitelj pa ne otroka. Že to dejstvo zadostuje, da med obema ne more biti ne razumevanja ne ljubezni in ne spoštovanja. Na italijanska vprašanja odgovarja otrok pač v svojem jeziku, ne da bi jih razume. Navadno učitelja še ti nedolžni odgovori razburijo, da začne otroka zmerjati, suvati in nazadnje pretepiti. Tako je razmerje že prvi dan in se ublaži nekoliko šele tedaj, ko se otrok vsaj toliko priuči italijanščine, da ve, kaj učitelj pravzaprav hoče od njega. Ko je doseženo to, mu učitelj prične pripovedovati, da je jezik, katerega so ga starši naučili, barbarški, na pol divji in da se mora sramovati, da bi ga še kdaj govoril. Prične mu zlepa in zgrda ubijati v glavo, da je Italijan, da je njegova narodnost italijanska, da mora tedaj tudi po vsem svojem bistvu postati vreden član in državljani velike in mogočne kulturne Italije.

Ko zna otrok za silo že govoriti, zahteva učitelj od njega, da mora govoriti samo italijansko tudi izven šole s svojimi sošolci in celo s starši. Znani so slučaj, ko je bil otrok v šoli tepen samo zato, ker se ni držal teh navodil in je z materjo, ki seveda ne razume italijanščine, govoril slovenski. Ko je dovršeno to delo »vzgoje«, vpišejo otroka v razne mladinske fašistične organizacije in v uniformi fašistične »Ballile«, »Piccole Italiane« itd. se mora udeleževati raznih protislovenskih manifestacij, mora preklinjati vse, kar ni italijansko, še svoje lastne slovenske roditelje.

Ta kontrola italijanskega učitelja pa gre tako daleč, da se otrok tudi doma ne sme učiti svojega maternega jezika, posebej pa ne sme pisati ali čitati. Učitelji stalno sprašujejo otroke, če so doma slovenski pisali ali čitali slovenske knjige ali časopise. Če to store, so kaznovani, zaprti in navadno še brutalno tepeni. Često pridejo iz šole vsi črni od udarcev, toda gorje staršem, ki bi se pritožili, zapišejo se med protidržavne rovarje, iredentiste itd. in ob prvi priliki gredo v ječo ali so na kak drug način kaznovani. Tako je šola za slovensko dečo na Primorskem najstrašnejša mučilnica. Otroci se je branijo, jočejo, tresejo se pred njo in pred učitelji, toda pomoči ni od nikoder. Ali je ob vsem tem čudno, če zavre-

Uspeh balkanske konference

KONFERENCA JE UČVRSTILA BALKANSKO SOLIDARNOST IN ZAČRTALA POT ZA NADALJNO TESNEJŠE SODELOVANJE BALKANSKIH DRŽAV.

ATENE, 14. oktobra AA. Delegati balkanskih držav, ki so se udeleževali balkanske konference, so danes zapustili Atene. Posamezni delegati so dali dopisniku agencije »Avale« izjave o rezultatih te konference. Tako je predsednik balkanske konference Aleksander Papanastasiu, ki je bil obenem tudi sklicatelj konference, izjavil:

Navdušeni smo nad stališčem jugoslovenske delegacije in ostalih delegacij na balkanski konferenci. Vsi delegati so pokazali absolutno iskrenost in dobro voljo. Imeli smo tudi težke trenutke, ker so bila vprašanja, ki smo o njih razpravljali, težka, toda z dobro voljo delegacij in vseh zainteresiranih elementov je bil dosežen sporazum. To vzajem. seznanjanje, ki je ustvarilo veliko zblizanje, je najkoristnejši rezultat te konference. Da smo storili samo to, bi prva balkanska konferenca, kakor sem rekel že v Delfih, dobila svoje pomembno mesto v zgodovini. Toda razpravljali smo tudi o vprašanjih vzajemnega interesa, kakor n. pr. o gospodarskih, prometnih, političnih in socialnih vprašanjih in o vprašanju intelektualnega sodelovanja. Sprejeli smo sklepe, med katerimi je treba omeniti ustanovitve balkanske poštne unije in statute balkanske konference, ki postane na ta način permanentna institucija. Statuti so zasnovani na načelih Društva narodov in s tedenco, da bi vse balkanske vlade posvetile čim več pozornosti vprašanju balkanske unifikacije in nas podprle v tem stremljenju. Nadejam se, da se bodo po takih uspehih vlade vse bolj in bolj pečale s to stvarjo in tako bi se nekega dne brez velikega govoričenja ustvarila balkanska unija v korist vseh balkanskih narodov.

Šef bolgarske delegacije Sakazov, je izjavil to-le:

Delo, ki smo ga začeli, je veliko po pozitivnem semenu, ki smo ga zasejali, samo ako bo rodilo sadove. Ne toliko za Turčijo in Rumunijo, ki sta morda nekoliko daleč od Balkana, nego za Bolgare, Jugoslovane in Grke, predstavlja balkanska konferenca važno pot, tako z gospodarskega in političnega stališča, ki utegne roditi velike koristi za sedanjost in za bodočnost Balkana. Gospodarski od-

nošaji Balkana so tako težki, da jih mora vsakdo videti, ako ne zapira oči. Za mene in za vso bolgarsko delegacijo je najvažnejše to, da smo stopili v kontakt z jugoslovenskimi delegati, tako na splošnem balkanskem kakor na specialnem slovenskem stališču. Ugotovili smo, da je treba nadaljevati delo na sedanjosti zblizovanja. Če se mi, Bolgari in Jugoslovani, sporazumemo in že zdaj začnemo z resnim delom za doseg skupnih interesov, mora biti bodočnost naša. Mi moramo storiti zgodovinski korak za poravnane naših nesoglasij. Moramo si drug drugemu pomagati in vzgajati potrpljenje in simpatije v bolgarskem in jugoslovenskem narodu. Ne ostane nam nič drugega nego da delamo in da pomagamo ustvarjati zblizanje med jugoslovenskim in bolgarskim narodom. Te misli nosijo vaši delegati v Jugoslavijo, a iste misli naši v Bolgarijo.

Rumunski delegat Pela je poudaril, da mora biti balkanska unija harmoničen pendant Mali antanti. Balkanska unija postane z ustvaritvijo v okvirju Društva narodov nov faktor.

Turški delegat Hasan beg je izjavil, da je Turčija srečna, da so jo balkanske sestre sprejele kot enakovredno. Čustva, ki so jih vse balkanske delegacije pokazale do nas, dokazujejo, da so poslanstvo nove Turčije na Balkanu pravilno razumele. Preporočena z novimi idejami Turčija ne prihaja več na Balkan z nikakršno tendenco, nego samo s prepričanjem, da tudi njej pripada enakopraven položaj v balkanski zajednici.

Naš delegat dr. Živko Topalovič je izjavil:

Najjačji vtis so name napravile iskrene in odkrite metode dela na konferenci. Bal sem se, da bo kakor na ženevskih konferencah tudi tu vsestransko nadmudrovanje in izigravanje. Toda konferenca je kaj naglo izgubila diplomatski značaj. Problemi so bili zadani jasno in delo, ki smo ga opravili, je pokazalo toliko čvrstosti naših odnošajev, da je svet globoko impresioniran. Nikakršni obziri in nikakršni vtisi od zunaj, a teh je bilo jako mnogo, niso mogli omajati konference, nego so jo samo učvrstili. S terena propagande prehajamo sedaj na teren realizacije.

Začetek konca fašizma?

PARIŠKI LIST O REORGANIZACIJI FAŠISTIČNIH BOJNIH ORGANIZACIJ.

RIM, 14. oktobra. Po štiridnevnem zasedanju je veliki fašistični svet danes zaključil svoje jesensko zasedanje. V diplomatskih krogih z največjim zanimanjem pričakujejo njegovih sklepov o aplikaciji novega zakona, s katerim se nanovo ureja fašistična milica. Ta bo obsegala odslej dve kategoriji: prva bo imela stalno službo z de-

setletnim obveznim rokom, druga pa bo sestavljena iz prostovoljcev in bo nastopala samo od časa do časa do potrebi. Poleg tega se ustanovi nova mladinska bojna organizacija. Tako se vrača fašizem na svoj stari sistem organizacij, s pomočjo kojih je prišel do oblasti. Voditelji fašizma povdarjajo, da so nastale v stranki razmere, ki

temu visoko kulturni in narodno zavedeni. Slovensko učiteljstvo samo pa je imelo neprimerno višjo in solidnejšo strokovno in splošno izobrazbo, kakor jo ima sedanje italijansko iz južnih pokrajin, kjer stopa v učiteljske že s samim ljudsko šolo.

njujo zahtevajo obnovo in izpopolnitev borbenih organizacij. Za ohranitev moči in oblasti smatrajo fašistični krogi za potrebno, da se poleg državnih zopet osnujejo izključno strankarske borbene organizacije.

Pariški »Journal« komentira te sklepe v tem smislu, da so znak velike krize v fašizmu in dokaz, da mu je odklenkalo. Nove boje organizacije morejo še za nekaj časa podaljšati oblast fašizma, utrditi je več ne morejo. Z nasiljem se ne rešujejo finančna vprašanja, vprašanja fašizma pa so v prvi vrsti vprašanja finančne in gospodarske krize Italije. Je to začetek konca fašizma.

Hitlerjevci zahtevajo revizijo reparacijskih pogođb

BERLIN, 14. oktobra. Zvezni odbor narodnosocialističnih delavskih organizacij je izdal proglas, v katerem zahteva revizijo reparacijskih pogođb, češ, da reparacije ogrožajo delavske pridobitve v Nemčiji.

Protinemske demonstracije v Poznanju

VARŠAVA, 14. oktobra. V Poznanju je prišlo včeraj do velikih protinemških demonstracij. Povod so bile vesti poljskih listov o izgredih nemških Stahlhelmovcev proti poljski manjšini v okraju Bütow na Pomorjanskem. Dijaki in drugi mladi ljudje so se zbrali nato na več krajih mesta, razbili nemške napisne table ter izločena okna nemških trgov. Razbili so tudi vse razpečevalnice nemških dnevnikov in priredili pred nemškim generalnim konzulatom viharne demonstracije. Pri tem je prišlo do hudih spopadov s policijo, ki je izvršila več aretacij. Zvečer so demonstranti demolirali veliko nemško knjigarno Rehfeld ter pometa-li vse knjige na cesto. Močno opustošeno je bilo tudi poslopje neke nemške privatne šole.

Kralj ameriških tihotapcev ustreljen

New York, 14. oktobra. Znani ameriški tihotapec alkohola Jack Diamond, ki je bil nedavno izgnan iz Nemčije, je 13. t. m. postal žrtev atentata ter leži ranjen v neki newyorški kliniki. Zdravniki dvomi-jo, da bi okrevaj. Diamond je bil v nekem hotelu, ko so bili naenkrat oddani proti njemu štirje strelji. Atentator je pobegnil in niso ugotovili niti njegove identitete. Diamond je najbrž postal žrtev ogorčene borbe, ki se je vnovič razvnela med družbami tihotapcev alkohola. Že v zgodnjih urah 13. t. m. sta bila v Brooklynu ustreljena iz nekega avtomobila dva tihotapca. — Jack Diamond, ki je poleg Al Caponeja najbolj znan zastopnik ameriških zločincev, je nedavno potoval v Evropo, vendar pa so ga povsod izgnali, kjerkoli se je ustavil. Moral se je vrniti v Ameriko, kjer so ga aretirali, iz zapora pa so ga izpustili, ker mu niso mogli dokazati umorov, ki so mu jih očitali. Sedaj ga je doletela usoda večine ameriških zločincev, ki so stalno ogroženi od krogov policije ali pa sovražnih družb svoje vrste.

REKORDNI POLET IZ LONDONA V JUŽNO AFRIKO.

London, 14. oktobra. Mladi južnoafriški letalec Casparentes je včeraj potolkel letalski rekord poleta iz Londona v Capetown. Startal je v Lympne z letalom »Pasmoth« dne 5. oktobra in je pristal v Capetownu včeraj popoldne ob 5.45.

Protituberkulozni dispenzar v službi socialno-higijenske borbe proti jetiki

Pred kratkim je izšlo v založbi Tiskovne zadruge v Ljubljani pod gornjim naslovom impozantno, 810 strani velike oblike obsegajoče poljudnoznanstveno delo znanega strokovnjaka v pobijanju tuberkuloze, primarija splošne bolnice v Mariboru, docenta praške medicinske fakultete dr. Ivana Matka. S širokim, temeljitim znanjem zasnovana knjiga je sestavljena iz 2 delov, katerih prvi obravnava na 342 straneh vsa vprašanja, ki se nanašajo na oživitvijo in notranje delo dispanzerjev vobče. Ta del je namenjen predvsem zdravnikom in upravnim oblastvom, ki se bodo morali prej ali slej lotiti širše izvedbe tuberkuloznega skrbstva in postaviti to panogo zdravstva na povsem samostojno podlago.

Po splošnem uvodu o nastanku protituberkuloznega dispanzerja prehaja avtor na dispanzerske naprave, ki so v raznih državah namenjene skrbstvu jetičnikov, omenja njih današnji ustroj ter navaja nato činitelje, v katerih dolžnost spada ustanavljanje in vzdrževanje dispanzerja. V zadnjem poglavju citira avtor besedilo vseh najvažnejših zakonov, ki so tvorili v posameznih državah osnovo za uspešen razvoj tuberkuloznega skrbstva. Ta del vsebuje tudi podrobne nasvete glede kritja stroškov za dispanzerje. Obširno razpravlja nato avtor o obliki dispanzerja in o skrbstvenem okolišču, pri čemer upošteva zlasti podeželske razmere. Naslednja poglavja se bavijo z ureditvijo dispanzerja, navajajo razne praktično preizkušene oblike dispanzerja v kulturnih središčih drugih držav ter dajejo nasvete glede nastanitve opreme in glede tiskovin za izvajanje skrbstva. Posebno dragocena bodo tako zdravništvu, kakor tudi upravnim oblastvom do podrobnosti izdelana navodila, ki jih vsebuje poglavje o skrbstveni poli in o drugih, skrbstvu namenjenih tiskovinah. Posebno poglavje je posvečeno osebju dispanzerja, ter njegovemu gnotnemu in pravnemu položaju, kakor tudi njegovi zaščiti in obrambi pred obolenjem. Za skrbstveno osebje kakor tudi za vzdrževalca dispanzerja in za upravna oblastva je to poglavje posebne važnosti, ker je tu avtor zbral vsa v Jugoslaviji veljavna zakonska določila, ki se tičejo zaščite skrbstvenega osebja v dispanzerju. Poslednja štiri poglavja so posvečena ožjemu notranjemu obratu dispanzerja, kakor n. pr. skrbstveni uri, prijavi bolnikov, zajetju jetičnikov in slednjič stališču dispanzerja glede sprejema bolnikov v zdravljenje.

Drugi del knjige, ki obsega 468 strani, obravnava izključno le vprašanja, ki se nanašajo na bolnika kot kužni vir ter na njegovo ožjo in širšo okolico. V prvih poglavjih opisuje avtor ves postopek pri obisku na domu bolnika in specialni postopek s posameznimi vrstami jetičnikov in njih rodbinskih članov. Temeljiito obravnava nato bistvo jetične kali in navaja vse zadavne razkuževalne možnosti zakuženega stanovanja in posameznih zakuženih predmetov. Važni so nasveti, kakšno bodi stanovanje jetičnikov in ogrožene rodbine. Nato sledi obširno poglavje o socialnem, gospodarskem in poklicnem položaju jetičnika in po jetiki ogroženega v Jugoslaviji. Tu so naštevajo vsi zakoni, uredbe itd., po številu 23, ki bodo baš zaradi skupne zbirke in kritičnega pregleda vzbudili upravičeno zanimanje, ne le pri zdravniku, upravnem oblastvu in pri skrbstvenem osebju, marveč tudi pri bolnikih samih.

Važna so tudi poglavja o sklenanju zakona, o usodi zakonskih drugih in otrok v jetičnem zakonu, o nosečnosti, o prekinitvi nosečnosti, o dojenju in o skrbstvu noseče žene vobče. Ker v veliki meri odloča poklic usodo jetičnika, je tudi temu vprašanju posvečeno posebno, obširno poglavje, ki se leli v poklicno posvetovanje glede odraslih in glede mladoletnih. Poglavje o prosvetnem delovanju dispanzerja

nudi pregled čez skrbstveno časopisje raznih držav in vsebuje nasvete za propagandno delo skrbstvenega udejstvovanja. Kot izredno važno in nad vse pomembno se mora označiti »katekizem o tuberkulozi za osnovne in višje šole.« To poglavje, ki ga je avtor obdelal s posebno izčrpnostjo, strokovnim znanjem in s posebnim ozirom na učečo se mladino, na potrebe njene higijenske prosvetitve in na njeno vlogo v rodbini, zasluži zanimanje v vsakega vidika. Brezdvomno bo tvorilo to poglavje važno točko učnega in vzgojnega programa v naših šolah. Zaradi tega je avtor dovolil izdajo tega poglavja v posebni brošuri, in sicer ne le v slovenskem, marveč tudi v srbsko-hrvatskem jeziku.

Tretji del knjige vsebuje vzorcu raznih tiskovin, potrebnih v protituberkuloznem dispanzerju.

Toliko o vsebini tega velikega, za našo zdravstveno literaturo tako pomembnega dela. Priznati je treba, da doslej v slovenskem jeziku še nismo razpolagali z delom, ki bi v poljudnoznanstveni obliki podajalo tako ogromno, pestro in do podrobnosti izdelano snov za udejstvovanje v protituberkuloznem skrbstvu. Knjiga bo ne samo zdravniku-znanstveniku ali upravnim oblastvom in skrbstvenemu osebju, marveč tudi zasebnikom, društvom, in nič manjši meri pa tudi vsakemu jetičniku ali po jetiki ogroženemu, dobrodošel pripomoček, ker nudi v razmeroma majhni zbirki vsakemu zainteresentu vsa potrebna navodila, in to po sedanjem stanju izkustev in znanstvenih pridobitev v kulturnih državah.

Priznati je treba avtorju, da mu je s tem delom uspelo sestaviti kompandij odgovorov in nasvetov na razno vrsta vprašanja, ki doslej v tako pregledni in izčrpni obliki v naši zdravstveni literaturi še niso bila obdelana. V številnih točkah razmotrivanj pa sploh še nikjer objavljena.

Glede jezika je treba poudariti, da je lep in gladek. Vsa snov se obravnava v razumljivi, prijetno čitljivi obliki, ki vkljub mestoma težji, strokovni tvarini ne utrjuje in ne odbija, marveč čitatelja bolj in bolj veže ter mu vzbuja zanimanje za stvar.

Knjiga, ki jo vsakomur toplo priporočamo, se dobi v Tiskovni zadruzi v Mariboru. Aleksandrova ul. 13 in stanje v obeh delih mehko vezana Din 270, v platno vezana pa Din 300.

Mariborsko gledališče

REPERTOAR:

Torek, 14. oktobra ob 20. uri »Gospa ministrovka«, ab. B.
Sreda, 15. oktobra. Zaprto.
Četrtek, 16. oktobra ob 20. uri »Škrijančkov gaj«, ab. A.
Petek, 17. oktobra ob 20. uri »Juta«, prirediteljski ljudskega odra.
Sobota, 18. oktobra ob 20. uri »Aleksandra«, ab. C. Kuponi.

Iz gledališča. V četrtek, 16. t. m. se bo vršila prva repriza Leharjeve opere »Škrijančkov gaj«. V petek, 17. tm. bo vprizoril mariborski Ljudski oder zgodovinsko igro mariborskega pisatelja dr. Dornika »Juta«. V soboto se bo ponovila moderna Szirmajeva opera »Aleksandra«, ki je dosegla pri vseh svojih dosedanjih vprizoritvah kar najlepši uspeh.

Samo še par dni

Igra ZKD v Grajskem kinu zvočni film »Zadnja četa«, v katerem igra glavno ulogo znameniti filmski zvezdnik Konrad Veidt. Film je slika zanimive in znamenite epizode iz napoleonskih vojn, epizode iz strašne bitke pri Jeni 14. okt. 1806. Naj nihče ne zamudi!

Smrtna kosa.

V Mlinski ul. 11 je danes zjutraj umrla služkinja Neža Vodnik, stara 30 let. —

Mariborski in dnevni drobiž

Dravska finančna direkcija
objavlja uradno: Finančni direktor gospod Dr. Povalej Josip je od 13. do 31. oktobra na odmoru. —

Gospodinska in kmetsko-nadaljevalna šola v Krčevini.

Lepi uspehi učiteljice ge. Mešičkove so še v spominu vsem, ki smo letošnjo pomlad obiskali razstavo in zaključno slovesnost gospodinsko-nadaljevalne šole v Krčevini. — Smo zopet tik pred otvoritvijo nadaljevalne šole. Če se priglasi zadostno število fantov, starih vsaj 16 let, dobrodošli so pa tudi možje, se bo to jesen poleg gospodinske otvorila (sedaj tretjič) tudi kmetsko-nadaljevalna šola pod vodstvom šolskega upravitelja. Da se tako staršem kakor fantom in dekletom objasni pomen, korist in ustroj nadaljevalne šole, priredita voditeljica ga. Mešiček in šol. upravitelj Cvetko v nedeljo 26. t. m. ob 3. popoldne v šoli sestanek. Na ta sestanek so razven interesentov za nadaljevalno šolo vabljeni sploh vsi starši šolskih otrok, da izrečejo svoje želje in mnenja glede obdarovanja ubogih šolskih otrok z obleko in obuvalom. Po zaključnem sestanku se bo vršilo vpisovanje fantov in deklet v nadaljevalno šolo, v kateri se prične pouk v nedeljo 9. nov. ob 8. uri. Trajal bo pouk za fante ob nedeljah od 8.30 do 12.30, za dekleta pa od 8. do 16. ure in bo — samoumevno — brezplačen. Zaključil se bo najbrž na belo nedeljo, t. j. 12. aprila 1931. Dekleta se že tačas prijavljajo za gospodinsko-nadaljevalno šolo, pričakujemo, da se bodo to jesen poslužili tudi fantje in mladi možje ugodno prilike za nadaljevo izobrazbo v kmetijski stroki. —

Ustoličenje knezov na Gosposvetem polju.

V petek 17. tm. ob 20. bo v Narodnem gledališču »Ljudski oder« uprizoril dr. Dornikovo izvirno dramo »Juta«, ki podaja točno zgodovinsko sliko iz življenja koroških Slovencev, ko so si še sami ustoličali svoje kneze na Gosposvetem polju. Prirediteljski je bila prvotno namenjena spominskim svečanostim za nesrečni koroški plebiscit dne 10. tm., ki so pa bile prepovedane. Pozivamo vsa včlanjena društva iz Maribora in njegove ožje in širše okolice, da s svojim članstvom v čim največjem številu posetijo to predstavo! — Odbor Zveze kulturnih društev v Mariboru. —

Proslava »28. oktobra«.

Jugoslovensko-češkoslovaška liga v Mariboru priredi v proslavo češkoslovaškega državnega praznika »28. oktobra« slavnostno matinejo, ki se bo vršila v nedeljo, dne 26. oktobra, ob 10. uri v dvorani »Union«. Na sporedu je poleg godb. točk vojne muzike in dr. slavnostni govor odličnega poznavalca češkoslovaškega naroda in zlasti prezidenta Masaryka, odvetnika dr. Rudolfa Krivica iz Ljubljane. Pričakovati je, da bo mariborsko občinstvo z ozirom na nepozabne simpatije, ki jih je minule dni izkazal češkoslovaški narod za Jugoslavijo, na uprav manifestanten način proslavilo češkoslovaški državni praznik v Mariboru.

Izplačilo razlik železničarjem.

Odbor mariborske podružnice Udruženja jugoslov. nacionalnih železničarjev in brodarjev objavlja vsem članom in ostalim železničarjem, da je Glavna kontrola pod št. 82527-30 odobrila in dala soglasje za izplačilo delavskih razlik za l. 1923-24. Včeraj je bil izdan službeni nalog za izplačilo, ki ga bodo te dni dobile službene edine in v kratkem izplačilo izvršile. — Odbor podr. UJNZB Maribor.

Poroka dveh Slovencev v Beogradu.

V nedeljo 12. tm. sta se poročila v Beogradu rojaka iz mariborskega okrožja g. Pavle Šoster, orožn. narednik tamkaj, in gospodična Sofija Mlinaričeva. Mnogo sreče!

Pred stolno cerkvijo omedlela

je včeraj 19-letna delavka Albina Vudrošek iz neznanega razloga. Rešilni avto jo je odpramnil na dom na Meljsko cesto 105.

KINO

Grajski:

Samo še v torek in sredo
Karin Evans, Konrad Veidt
Zadnja četa...
100% zvočni film v nemškem jeziku.

V predpripravi:
Sinji angel
Emil Jannings, velezvočni film.

Union:

Od danes dalje:
Noetova barka
Najlepši in največji tega leta. Tehnično dovršeni 100% zvočni umotvor. — Film neprekosljive vsebine!

V predpripravi:
Dvoje src v 3/4 taktu

Predstave v obeh kinih ob delavnikih ob 17., 19., 21. uri; ob nedeljah in praznikih ob 15., 17., 19. in 21. uri. Predprodaja dnevno: od 10. do 12. ure na blagajni. XXVI

Opozorjamo na nocojšnjo prvo reprizo veleabavne Nošičeve šaloigre »Gospa ministrovka«.

Drava zopet narašča.

Po zadnjem naraščanju je sicer začela Drava zopet padati, a je od včeraj na danes zopet vidno narasla, kar je skoro vsako jesen in pomlad njena navada. Dravskemu polju preti radi močno naraslih njenih pritokov (Pesnica, Grajena itd.) nevarnost opasne poplave ob neregularnem toku, kjer še kmetovalci niso pospravili svojih jesenskih pridelkov. Najslabše je v odseku pri Zavrču, Osluševcih, Veliki Nedelji, Ormožu in Središču. Pred Ormožem je ponekod prestopila bregove. — Že davno obljubljena, a vedno odlašana regulacija je nujno potrebna!

Nova tovarna v Mariboru.

V Cvetlični ulici urejuje te dni gosp. J. Verdnik iz Otiškega vrha novo tvorniško podjetje za pletenine. Tovar na bo opremljena z najmodernejšimi stroji in bo pričela v najkrajšem času obratovati.

Meljski hrib se meli...

Ob priliki zadnjih deževij se je Meljski hrib zopet na treh mestih prav naravno zmelil. Na čisto, ki vodi pod hribom proti Sv. Petru, so se vsili plazovi in jo zabarikadirali. Seveda so oblasti takoj ukrenile potrebno, da se bo cesta čim prej zopet izročila prometu. —

Pralnica ovratnikov Rakuša,
Slovenska ulica 15, se priporoča. 2411

Pristni kraški teran
dobite v kavarni Union, Meljska 12. 2945

Danes — torek zadnja predstava

SVENGALI-JA

v Veliki kavarni

»Gorski zrak« v zaprtih prostorih.
Poljski listi prinašajo vest o zanimivi iznajdbi na polju medicine. Poskusni zavod v Poznanju je objavil, da se je posrečilo konstruirati svetilko, s pomočjo koje se lahko živijo blagodat gorskega zraka tudi v mestnih stanovanjih in sicer s pomočjo kremenjaka in živega srebra. V tej svetilki se tvorijo aktivni popolnoma nevidni žarki, ki uničujejo dele pokvarjenega zraka in obenem ustvarjajo karakteristične rezerve ozona. Iznajdba bo zlasti važna za bolnice, zdravniške čakalnice itd., ker ne samo da bo zamenjala druge načine prezračevanja zaprtih prostorov, ampak bo obenem ustvarjala gorski zrak in uničevala vse mikrobe.

Težka reč.

— Ali veš, kolikšnega imamo danes?
— Poglej vendar v časopis, ki ga imaš pred seboj!
— Ta ni za nič, ta je od včeraj

Rusija in severno polarno ozemlje

USPEHI LETOŠNJIH EKSPEDICIJ. — ARKTIČNA INDUSTRIJA. ŽIVNOREJA IN POLJEDELSTVO. — NOVI EKZISTENČNI VIRI.

Polarne pokrajine so v zadnjih letih postale središče izrednega zanimanja. Posebno pažnjo jim pa posvečajo v Ameriki in v Rusiji. To zanimanje pa ni več samo znanstveno, kakor nekoč, ampak tudi gospodarsko in praktično. Poročali smo že svoječasno, da namestila Danska prihodnje leto pričeti s kolonizacijo neklih na novo odkritih predelov Grenlandije, na kateri so doslej živeli samo redki Eskimovci. — Združene države so tekom letošnjega leta odposlale na skrajni sever Alaske več ekspedicij, isto je storila tudi Kanada. Vse ekspedicije so se vrstile s poročili o velikih bogastvih pokrajin, katere so preiskale. Našle so številne rude, železo, baker in tudi srebro, zlato in platino.

Izredno pažnjo posveča severnim polarnim pokrajinam tudi sovjetska Rusija, ki je lani na tihem anektirala bivšo Franc Jožefovo deželo, na katero so pri mirovnih pogajanjih v Parizu pozabili in bi prav za prav bila morala pripasti Jugoslaviji, kot lastnici bivšega avstrijskega morja. Letos je odposlala na Franc Jožefovo deželo Novo zemljo in skrajni sibirski sever več znanstvenih in gospodarskih ekspedicij. Ob tej priliki je odkrila novo skupino otokov, ustanovila oporišče na Novi zemlji in zgradila novo pristanišče ob Arktičnem morju.

Kakor ameriške, tako so tudi ruske ekspedicije našle na skrajnem severu velika ležišča rud, posebno premoga, bakra, zlata in platine. Kemijski inštitut v Moskvi sedaj proučuje najdene rudnine in možnost ter centralnost eksploatacije. Kakor izgleda, se bodo sovjeti odločili posebno za pridobivanje zlata in platine, pri čemer jim bodo dobro služile arktične zaloge premoga

Pravi in japonski biseri

Ko so se Japonci naučili »gajiti« biser, je na trgu biserov skoro zavladala panika, ker jih je samo več strokovnjak mogel razločevati od pravih. Francoska sodišča pa so nekoč razsodila, da imajo vzgojeni biseri pravico do imena biser. Pravi biseri so draga stvar in le redki smrtniki si lahko kupijo to malo blago. Biseri prihajajo iz Indijskega Oceana, Perzijskega zaliva, Srednje Amerike, Zapadne Indije, Avstralije in Japonske. Potapljači, iskaleci biserov se iz Indijskega Oceana selijo sedaj v Avstralskega Oceana, kjer imajo naseljenih Japoncev se bavi s trgovino z biseri. Japonci so danes odločilni činitelji v industriji biserov. Oni so najbolj smeli, najbolj vzdržni in najbolj strokovno podkovani potapljači, obenem pa najpodjetnejši trgovci. Tudi Japonke se udeležujejo v iskanju biserov kot potapljačice. Že pred 15. letom so dobre potapljačice, angažirajo jih pa za ta posel večkrat že celo z desetim letom. Od marca do decembra vsako leto gre mala Japonka skupno z moškimi tovariši po 25—30 krat v morske globočine in prinaša na površino čim več školjk — navadno krog 50 vsakokrat, — predno ji poide sapa. Puščajo jih v neverjetne globočine.

Potapljaški posel ni lahek, ker je na morskem dnu težko prepoznati školjko, ki jo v morju zakriva vse mogoče. Ko potapljač iztrese školjke na palubi, jih odpirajo z nožem in mečejo nazaj v morje, če v njih ni biserov. Včasih treba odpreti 3000 školjk, da se najde biser pa še ta ne bo dragocen.

Prve umetne bisere so delali Kitajci okrog l. 1680. Odkrili so tajnost biserov, da so rezultat dražila; zato so v školjke devali maše treščice in grudice zemlje in čuvali do treh let v vodi. Rezultat je bil biser, toda brez sijaja in radi tega neznatne vrednosti. V novem času so odkrili, da postanek biserov povzroči mali vsiljivec, ki prodrsko oklop školjke in prodira vanje. Školjka se proti vsiljencu brani s pomočjo posebne izločevine. Vsiljenec

in novo pristanišče. Od te akcije si obetajo veliko korist, posebno ker bodo lahko v rudnikih zaposlili razna svoja severnosibirska ljudstva, ki so na življenje v Arktiku že navajena.

Drugo, vzporedno prizadevanje sovjetske Rusije pa stremi za izrabljanjem arktične živinoreje in poljedelstva. Pred vsem hoče dvigniti rejo severnih jelenov, ki naj bi dajali severnim ljudstvom vse potrebno meso, kože in roževino. Iz Amerike so pripeljali posebno vrsto goveda, ki uspeva tudi na skrajnem severu in prvi poizkusi so se baje zelo dobro obnesli. Poljedelskemu zavodu za Sibirijo se je nadalje posrečilo vzgojiti posebno vrsto žita, ki uspeva tudi tam, kjer naše vrste ne obrodijo in ne zore več. — Vzreja se nadalje tudi severno sočivje, za katero se izrablja razmeroma toplo poletje, ko solnce tri mesece sploh ne zaide.

Tako se polagoma ustvarja podlaga za pomnožitev prebivalstva skrajne Sibirije, kjer se bodo tudi pričela dela za izsušitev tunder, ki zavzemajo ogromne pokrajine. Ko bo vse to vsaj deloma izvršeno, tako računajo v Moskvi, bo v severni Sibiriji in na arktičnem ruskem otočju prostora za ogromne milijone ljudi, ki bodo ob pridnem delu našli razmeroma dobro eksistenco. Rudarska industrija, živinoreja, lov na ribe in severno divjačina, med katero so nekatere živali, ki dajejo dragoceno kožuhovino, vse to bo odprlo svetlo tudi one pokrajine, ki so bile doslej za človeštvo mrtve in brez koristi. Tako tedaj vidimo, da skuša naraščajoče človeštvo izkoristiti vse možnosti, tudi najskrajnejše za svoj razvoj in obstoj.

umira, se oksidira, in tako postane biser kot sarkofag črviča. Japonci dajejo v školjke kemične preparate, okrog katerih se delajo biseri. Sprva teh umetnih biserov niso ločili od pravih, dokler ni angleški strokovnjak za bisere H. C. Hopkins konstruiral aparat, s katerim se da točno razločiti, dali je biser pravi ali japonski. »Večkrat so me vprašali,« je dejal Hopkins, »jeli se more iz daljave 1—2 m ugotoviti, ali dama nosi na vratu ogrlico iz pravih ali japonskih biserov. Jaz sem vedno odgovarjal, da je to nemogoče.«

Smej se in boš zveličan!

V Debrecinu na Madžarskem je gospa Fülöp ustanovila novo sekto; sekto smehljajočih se ljudi. Člani sekte nimajo druge dolžnosti, nego smehljati se. Toda gospa Fülöp ne oznanja filozofskega smehljanja Kitajci, ki je belcem uganka, tudi ne smehljanja Amerikancev, ki donša denar, ne, ampak smehljanje, ki naj prinese zveličanje. Apostolstvo smehljanja se opira na sveto pismo in evangelij in trdi, da Zveličar ni propovedoval otožnosti, ampak radost. Kdor se smehlja, bo zveličan. Kdor hoče biti zveličan, naj se pravočasno smehlja, bodisi da ima za to razlog ali ne. Gospa Fülöp prireja seje, v katerih je smehljanje največja čednost. Seveda v današnjih dneh to ravno ni lahko, zato ne vemo, kakšne uspehe bo imela gospa Fülöp.

Batja zaposluje 21.000 ljudi.

Po krizi v čevljarški industriji, ki jo je občutil tudi največji evropski producent Batja, se konjunktura popravlja, in Batja sprejema zopet nove delavske moči. V tvornici v Zlinu na Moravskem dela danes 16.000 oseb, v njegovih trgovinah in drugih sporednih delavnicah pa 5000. — Batja je za strokovno izobrazbo svojih nameščencev, katere sprejema na novo, uredil potrebne tečaje. Batja n. pr. zahteva od šefov svojih trgovin, da se tudi sami spoznajo na čevlje, da jih znajo čistiti, meriti nogo, urejevati izložbo, voditi knjigovodstvo itd.

Švedska pohvala naše higijenske službe

Stockholmski list »Nia Daglight Alehanda« prinaša članek o socialni higijeni v Jugoslaviji in pravi, da je nemalo iznenadilo, ko je bilo na higijenskem kongresu v Parizu Franciji dano priporočilo, naj si za organizacijo socialne higijene vzame za zgled Jugoslavijo. List vprašuje, ali se naj res ena najnaprednejših kulturnih držav uči od Balkancev, ter se divi organizaciji higijenskih prilik v Jugoslaviji. Izraža, koliko se je v zadnjem času v Jugoslaviji storilo za zmanjšanje epidemij in drugih bolezni. Glavne zasluge za vse to ima dr. Andrija Štampar, ki ga list imenuje higijenskega Mussolinija. List obširno poroča o vsem, kar je storil dr. Štampar za izboljšanje higijenskih prilik v Jugoslaviji in za povzdigo zdravstvenega stanja v širokih narodnih masah ter priporoča to delo za vzgled vsem ostalim državam.

„Hvaležnost“ naroda

Nedavno je bila tudi v republiki Peru revolucija in vrgli so predsednika Leguia, moža, ki bi ga vsak hvaležni narod na rokah nosil. Zakaj pod njim je republika silno napredovala. Iz glavnega mesta, ki je bila pred njegovim nastopom gnezdo večinoma glinastih koč, je nastalo veliko moderno mesto, vsa država prepredena z dobrimi cestami in železnicami in blagostanje naroda je znatno naraslo. Toda narodovo mišljenje je spremenljivo. Ob priliki revolucije so podivjani ljudje trgali iz lepih modernih ulic kamenje in z njim bombardirali predsednikovo palačo. Ko so revolucionarji vdrli v palačo, jim je dejal Leguia s stočnim mirom: »Pred desetimi leti bi bili mogli najti na ulicah samo smeti in pesek. Poskrbel sem, da ste v kamnih iz uličnega tlaka imeli orožje, s katerim ste se mi zahvalili za moj trud!«

Prvo tvornico biciklov v naši državi je sklenila zgraditi tvrdka A. Engl in sicer v Novem Sadu. Tvornica bi začela z izdelovanjem že meseca novembra in na spomlad bi prišli že prvi izdelki v razprodajo. Tvornica bo zaposlovala 100 do 150 delavcev in bo izdelovala kolesa iz najboljšega materiala in sicer kolesa za navadne vozače, za dirke in za deco.

Senzacionalen samomor angleškega inženirja.

Londonski listi so nedavno javljali, da je izvršil samomor inž. sir John Northon Grysit. Zvezel je gradnjo velikih nasipov na Nilu pri Assuanu za vsoto 2 milijonov šterlingov. Strokovnjaki so takoj bili mnenja, da dela ne bo mogel izvršiti, ker je bila druga višja ponudba za 300.000 funtov višja od njegove. Mislijo, da se je Grysit zaračunal v kalkulaciji in radi tega sedaj izvršil samomor.

Brusilci dijamantov brez posla.

Mednarodni urad brusilcev dijamantov v Amsterdamu je na svoji seji, na kateri so sodelovali predstavniki Belgije, Nizozemske, Francije in Nemčije, ugotovil, da je v Nemčiji in Belgiji 50% nezaposlenih brusilcev, v Nizozemski 70%, v Franciji 75%.

Smrt slavnega detektiva.

Iz Newyorka poročajo, da je tam 8. tm. umrl Alan Pickerton, šef znane detektivske agencije, eden najslavnejših detektivov sveta.

Najmanjši novorojenček sveta.

V porodišnici v Twickenhamu (London) se je te dni narodilo možko dete, ki je tehtalo komaj 878 gramov in bilo dolgo komaj 25 cm. Hranijo ga umetno in zdravniki upajo, da bodo otroka ohranili pri življenju.

Otroška radovednost.

Mama je spravila malega Ivančka v posteljo. Nežno jo je šel objel krog vratu in pri tem jo je nedolžno vprašal: »Čuj, mamčka, kje sva se pravzaprav midva spoznala?«

Sokolstvo

Sokolsko-telovadne knjige

za učiteljstvo in Sokolstvo.

Z zakonom je bila za narodne osnovne šole uvrščena v učni načrt kot 14. predmet **telovadba po Tyrševem sestavu**. Učiteljstvu manjka metodično obdelanih pripomočkov, iz katerih bi se dalo posneti, ne samo kaj, nego tudi kako se ima obravnavati telesna vzgoja po Tyrševem sestavu. Da bi ta nedostatek v našem slovtvu odpravil, je izdelal znani sokolski delavec Dušan M. Bogunović te-le knjige:

1.) »**Metodika telesnog vežbanja po sokolskem sistemu**«. To je knjiga, katera vsebuje metodično obdelano vse gradivo po učnem načrtu za deco od 6.—10. leta. Vsaka metodična edinica je obdelana tako, kakor se ima dati podati. Razen tega se v prvem delu te knjige nahajajo obširni članki: a) sokolski sestav (njegova razdelitev in njegov pomen); b) ideologija Sokolstva; c) kratka zgodovina telesne kulture (karakteristike); d) specialna metodika; e) anatomsko-fizični razvoj deteta itd., skratka vse, kar mora učiteljstvo vedeti iz Sokolstva ter v zvezi z delom za osnovno šolo.

Knjiga bo obsegala 300 strani in bo ilustrirana. Stane 50 Din.

2.) »**Sbirka sokolskih kompozicij**«. I. del. To je knjiga velikega formata za 5 detinskih vaj z muziko in sicer: a) »Scena« (za možko in žensko deco); b.) »Življenje dece pri telovadbi« (za deveterico ženske dece); c) »Sela« (za možko in žensko deco); d) »Proste vaje s pesmijo (za možko deco); e) »Gimnastični rukovet« (za deveterico ženske dece). Te vaje so primerne za detinske nastope ob priliki akademij in javnih telovadb. Zelo lepo vezana stane knjiga, ki ima 64 str., 100 Din.

3.) »**Sokolstvo i škola**«. Knjiga potrebna učiteljstvu za spoznavanje celokupnega sokolskega problema v vseh detajlih sokolskega dela, od ideologije pa do administracije Sokolstva. Obsega 80 strani in stane 10 Din.

Na vse knjige se je mogoče predbeležiti, ne da bi se denar poslal naprej. Predbeležba obvezuje vsakogar, da bo knjigo prevzel, čim bo gotova. Ako se vzame vsaka knjiga posebej, stanejo Din 100 oz. 10, skupno pa le Din 150. Predbeležbe, ki so možne še do konca oktobra, sprejema Dušan M. Bogunović, nastavnik gimnastike — Zagreb, Bogovičeva ulica 7.

Knjige se interesentom najtopleje priporočajo.

Seja župnega načelstva

bo v četrtek, 16. tm. ob 8. uri v Narodnem domu. Radi važnih zadev, pozivam k polnoštevilni udeležbi.

Načelnik.

Sokolskim društvom župe Maribor.

Pozivamo vsa bratska društva, da preskrbe za mašo zadušnico za našim narodnim mučenikom Vladimirjem Gortanom, čegar obletnica mučeniške smrti bo 17. t. m. Zdravo! — Župna uprava.

Sport

Maribor : Rapid.

V nedeljo popoldne se bo v Mariboru odigrala najvažnejša nogometna tekma jesenske sezone. Na igrišču ISSK Maribora se srečata najresnejša nasprotnika in kandidata za prvenstvo Maribora ISSK. Maribor ima po dosedanih uspehih, kakor tudi po kvalitativni premoči več izgledov, vendar protivnika ne bo smel podcenjevati, sicer presenečenje ni izključeno. O obeh moštvih lahko trdimo, da sta na višku moči, ki sta jo dosegli v letošnjem letu in da bosta nudili prvovrsten nogomet. Sodil bo ljubljanski sodnik.

Staro državno nog. prvenstvo.

Po VI. kolu tekem za državno prvenstvo je situacija naslednja: 1. BSK 9; 2. Concordia 9; 3. Jugoslavija 7; 4. Hajduk 7; 5. Slavija (Sarajevo) 4; 6. Slavija (Osijek) 0 točke.

Pet pomarančnih pečkâ

(The Five Orange Pips.)

Angleški napisal A. Conan Doyle.
Poslovenil K. Savec.

»Listine, ki jih je hranil Openshaw, so za osebo ali osebe v jadrnici očitno življenskega pomena. Skoro gotovo se mi namreč zdi, da je več oseb zapletenih v stvar. En sam človek bi ne mogel končati dveh oseb tako, da bi prekanil sodnika. Moralo jih je biti več, in sicer morajo biti vsi sami okretni in odločni možje. Svoje listine zahtevajo, in naj jih hrani, kdor hoče. Na ta način črke K. K. K. niso več začetnice ene same osebe; to je znak vsega društva.«

»A katerega društva?«

»Ali že niste nikoli — je tiho dejal Holmes, nagnivši se naprej — ali še niste nikoli slišali o ku-klux-klanu?«

»Ne, nikdar.«

Holmes je okrenil par listov knjige, ki jo je držal na kolenih. »Tule je,« je vzkliknil kmalu nato, »ku-klux-klan. Ime je vzeto od namišljene sličnosti z glasom, ki ga čuješ, če napneš puško. Strašno društvo so ustanovili neki bivši vojaki južnih držav iz za meščanske vojne in hitro je imelo podružnice v raznih delih Zedinjenih držav, zlasti v Tennesseeju, Louisiani, Carolinah, Georgiji in Floridi. Društvo je svojo moč uporabljalo v politične svrhe, posebno za plašenje zagovornikov črnega plemena; člani so morali in gonili svoje nasprotnike iz dežele. Preden so izvedli svojo zlobno nakano, so poslali vsakokrat svoji žrtvi svarilo, ki je imelo sicer fantastično obliko, a so ga prejemalci le pravilno pojmi; pošiljali so v nekaterih krajih hrastovo vejico, v drugih lubenično seme ali pomarančne pečke. Žrtva, ki je bila posvarjena, se je morala javno odreči svoje stranke ali pa pobegniti iz krajine. Kdor je kljuboval, tistega je kmalu zatekla smrt, in sicer navadno na čuden in nepričakovan način. Društvo je bilo tako dovršeno ustrojeno in je poslovalo tako sestavno, da ni moči navesti niti enega slučaja, v katerem bi se jim bila žrtva uspešno postavila po robu. Morilca nikoli ni bilo moči izslediti. Navzlic vsem naporom državnih uradov in boljših družbenih življenj južnih pokrajin je društvo nekaj let prav lepo uspevalo. L. 1869. pa je ves pokret nenadoma prestal, dasi se še dandanes pojavljajo tupatam posamezni slučajji.«

»Ni težko ugotoviti,« je zopet povzel Holmes, odloživši knjigo, »da je društvo tako iznenada opešalo, ko je utekel Openshaw z društvenimi listinami iz Amerike. Polkovnikov beg je bržkone zakrivil razpad društva. Ni se torej treba čuditi, če nekateri neprizanesljivi duhovci zaskedujejo polkovnika in njegov rod. Lahko je umreti, di tisti sezna-

mek in dnevnik ogražata nekaj prvih veljakov juga, in da marsikatera duša nima miru ne podnevi ne ponoči, dokler niso listine uničene.«

»Potem je list, ki sva ga videla —«
»— del dnevnika,« mi prestriže Holmes besedo. »Če se prav spominjam, je vseboval: 'Poslali smo peške A—u, B—u in C—u' kar pomeni, da je društvo vse tri posvarilo. Nadalje je bilo zapisano, da sta A in B srečno odnesla pete — zapustila sta krajino — in da so tretjega sircmaka posetili, kar je bilo zanj bržkone usodno. No, zdi se mi, doktor, da bodeva kmalu malo posvetila v to črno temo. Uverjen pa sem, da mladega Openshawa nič ne more rešiti smrti, če se ne bo ravnal po mojih nasvetih. Nocoj ne moreva ničesar več dognati in ničesar več storiti; prosim Vas torej, dajte mi gosli in skušajva pol urice pozabiti grdo vreme in še grše ravnanje naših sozemljanov.«

Drugega jutra se je izvedrilo in solnce je navsomoč preganjalo tanko meglico, ki je preprežala velemesto. Ko sem prišel k Sherlocku Holmesu, je bil že pozajtrkoval.

»Oprostite mi, da Vas nisem čakal,« se je opravičeval; »slutim namreč, da bo treba ves dan trdo delati, če hočeva ugodno rešiti stvar mladega Openshawa.«

»Kaj pa mislite ukreniti?« ga vprašam.

»To bo iz večine odvisno od uspeha mojih prvih poizvedb. Bržkone se bodeva morala napotiti v Horsham.«

»In ne pojdete takoj tja?«

»Ne, začel bom v notranjem mestu. Pozvonite, dekle Vam prinese kavo.«

Da si okrajšam čas, sežem po še neodprtem časniku na mizi in ga začnem pregledovati. Nenadoma se mi prime oko razprto tiskanega naslova in zazebe me v dno srca.

»Holmes,« vzkliknem, »zakesnili ste.«

»Ah!« se začudi in postavi čašo na mizo. »Torej se nisem bal zaman. Kako so svojo nakano izvršili?« Govoril je sicer mirno, a videti je bilo, da se ga je nesreča močno dojmila.

»Zagledal sem Openshawovo ime, in naslov 'Tragedija blizu waterlooškega mostu.' Poročilo se glasi: 'Sinoči med deveto in deseto uro je čul redar hoddelka Cook, ki je stražil blizu waterlooškega mostu, da nekdo kliče na pomoč, in takoj nato je nekaj pljusnilo v vodo. Noč je bila skrajno burna in temna; dasi so priskočili nekateri nočni potniki, niso več mogli rešiti nesrečnega. Hitro so obvestili vodno redarstvo, ki je malo zatem našlo utopljenca. Pri mrliču so našli zavitek z imenom Ivan Openshaw; ponesrečeni mladenič je pripadal boljšim slojem in je stanoval blizu Horshama. Kakor vse kaže, je hitel ponesrečenec proti mostu, ker bi bil še rad ulovil zadnji vlak, ki odhaja zvečer s postaje Waterloo; v naglici in izredni temi je zgrešil pot in se prekucnil črez rob malega pristana za rečne parnike v vodo. Na mrtvecu ni znakov kakega nasilja;

zato ni nobenega dvoma, da je postal mladenič žrtva usodnega slučaja, kar naj bo v svarilo in opomin vodnemu uradu, naj ne pušča tako v nemar pristane ob naši reki.«

Nekaj minut sva molčala. Holmesa je nesreča hudo potrla in pretresla; še nikoli ga nisem videl tako žalostnega.

»To mi rani ponos, Watson,« je končno dejal. »Žal mi ga je, to je res, ali predvsem — to mi rani ponos. Stvar je sedaj moja, se tiče mene samega in če mi nakloni Bog zdravje, bo lopovska drhal kmalu v mojih pesteh. Lejte, zatekel se je k meni po pomoč, jaz pa sem ga poslal v smrt —!« Skočil je pokonci in je začel silno vzburkan letati po sobi; suho lice mu je žarelo in krčevito je sklepal in razklepal dolge, tanke roke.

»Sodrga mora biti neverjetno navihana,« je vzkliknil navsezadnje. »Kako so ga neki izvalili tja? Pristan ni v ravni črti od kolodvora. Most jim je bil brez dvoma celo v taki noči prepoln ljudi za podli namen. No, Watson, nič ne de; videli bomo, kdo bo močnejši v hudem in težkem boju. Zdaj pa pojdem v mesto!«

»K redarstvu?«

»Ne; sam bom svoj redar. Ko mrežo dopletem, potem naj lovijo svoje muhe, prej pa ne.«

Ves dan sem bil zaposlen in šele pozno zvečer sem se utegnil vrniti v Pekarsko ulico. Sherlock Holmesa še vedno ni bilo domov. Bila je skoro desetura, ko se je vrnil ves blede in izmučen. Stopil je k lavi; odtrgal si je kos kruha in ga je željno pohlastal, nato pa je splaknil zalogaj z dolgim požirkom vode.

»Gladni ste,« sem pripomnil.

»Od lakote umiram. Pozabil sem na hrano. Od zajtrka do tega trenutka nisem ničesar použil.«

»Ničesar?«

»Niti grižljaja. Ni bilo časa, da bi mislil na želodec.«

»In kako ste uspeli?«

»Dobro.«

»Ali imate kako vodilno nit?«

»Držim jih za vrat. Mladi Openshaw ne ostane dolgo nemasčevan. Veste kaj, Watson, pošljiva jima njih lastno peklenko svarilo. Ali ni to divna misel?«

»Kaj menite storiti?«

Vzel je in lavi pomarančo: razklavljal jo je stresel na mizo nekaj pečkâ. Vzel je pet zrn in jih spustil v zavitek, na čigar notranji strani je napisal »S. H. za I. O.«. Pismo je zapečatil in naslovil na »Kapetana Jakoba Calhouna, barba 'Lone Star', Savana, Georgija.«

»To ga pozdravi, ko prispe v luko,« je dejal in se namuza. »Tisto noč ne bo mnogo spal. Prepričal se bo, da je tako pismo zanesljiv pred-

hodnik usode, kakor se je Openshaw o tem uveril.«

»In kdo je ta kapetan Calhoun?«

»Vodja vse tiste sodrge. Tudi druge ulovim, a njega si prvega privoščim.«

»Kako ste jih izsledili?«

Vzel je iz lavi pomarančo: razklavljal zadnjega kotička načečkan z imeni in števili.

»Ves dan,« je dejal, »sem preždel nad Lloydovimi seznamki in starimi časniki. Zasledoval sem pot vseh ladij, ki so pristale v Pondicherryju januarja in februarja l. 1883. V luki se je oglasilo štiri in šestdeset ladij z večjo tonažo. Barka Lone Star me je takoj zbudila v oči; dasi je priplula iz Londona, je to ime le bolj v navadi pri ameriških ladjah.«

»V Texasu, se mi zdi.«

»Tega nisem vedel in tudi sedaj za gotovo ne vem, le toliko smem reči, da je bila ladja iz Amerike.«

»In potem?«

»Potem sem pregledal poročila iz Dundeeja in ko sem našel, da je bila barka Lone Star januarja l. 1885, tamkaj, se je moja sumnja prelevila v gotovost. Nato sem povprašal po jadrnicah, ki so sedaj v londonskem pristanu.«

»In?«

»Lone Star je prispel semkaj minull teden. Stopil sem v Albertovo ladjenico, a tam so mi povedali, da je naša ladja davi ob p'imi odplula domov v Savano. Brzjavil sem v Gravesend; odgovorili so mi, da je že odrinila na morje, in ker ima vzhodni veter, ne dvomim, da je že plula mimo Goodwinov in da se približuje otoku Wightu.«

»Kaj mislite ukreniti?«

»O, moji roki ne uidejo. Kapetan in dva častnika so edini Amerikanci na ladji, vsi drugi so Finci in Nemci. Tudi to mi je znano, da so bili sinoči vsi trije na kraju. To mi je povedal težak, ki je nakladal blago na ladjo. Preden njih jadrnica dospe v Savano, jim prinese poštni parnik to pismo in brzjav sporoci savanskemu redarstvu, da zahtevamo, naj nam vrnejo tiste tri možake, ker so osumljeni umora.«

A tudi najboljši ljudske načrte prekriža včasih slučaj. Morilec Ivana Openshawa ni bilo usojeno, da bi prejel pomarančne pečke, ki bi jim bile povedale, da se jih je lotil človek, ki jim je bil po odločnosti in spretnosti vrstnik. Viharji enakonočja so tiste jeseni jako dolgo in hudo razsajali. Dolgo smo čakali vesti o savanski ladji Lone Star, a dočakali jih nismo nikoli. Končno smo čuli, da so videli daleč zunaj na Atlantskem morju, kako so valovi zibali zadnji krn čolna, ki je bil označen s črkami L. S.; to je vse, kar bomo kdaj vedeli o usodi jadrnice Lone Star. Konec.

Stanovanje

tik železniške postaje, dve sobi, kuhinja, shramba, drvarnica, vrt itd., oddam takoj v najem. Oglasite se pri Francu Megliču v Orehovi vasi. 2893

Sprejemno

izvežbanega manufaktura, ne čez 30 let starega za prodajalno Nabavljalne zadrage usl. drž. železnic v Mariboru. Pravilno opremljene prošnje je predložiti do 18. t. m. Nabavljalni zadrugi uslužbenec državnih železnic v Ljubljani VII. 2946

Pletilo

sprejem na deželo. Vprašati Stritarjeva ul. 18. 2948

Lepo opremljeno sobo

zračno, solnčno, oddam takoj. Tržaška cesta št. 44. Trafika. 2949

Kupim klavir ali pianino.

Ponudbe s ceno na upravo pod »Klavir ali pianino«. 2942

Dva dijaka

iščeta dve sobi z vso oskrbo in klavirjem. Naslove je pustiti v upravi lista. 2943

Prodajam psico in tri mladiče.

šesttedenski volčjaki, samci, rodovnik. B. Guštin, Cankarjeva ulica 24. 2944

Velika zaloga kuhinjske posode.

Hišne in kuhinjske potrebščine vseh vrst. — Vsaki gospodinjki znana prvovrstna emailirana posoda znamke »Herkules«, la aluminijeva litoželezna in posteklena posoda. — Nadalje milne za meso, orehe, kavo, mak in poper. — Tehtnice za kuhinjo in mero-preizkusne za trgovce z uteži. Ribeže ravne, okrogle, polokrogle in ogle. Lopatice za ogle, pepel in smeti. Sita, deske za testo in valjarje. — Likalnice. — Razne oblike za vsakovrstno pečvo. — Kutije za špecerijo in dišave. — Kotličke in šibe za sneg. — Solnike, kangle za mleko, cedila za juho, čaj, testo in salato. — Vedrice, umivalnike in vrče. Nožne posode. Stiskalnice za ocvirke in krompir. — Samovare »Phöbus« in druge vrste. — Škafe okrogle in ovalne. — Lonce za kuhanje perila in perilnice. — Jedilno orodje in žlice vseh vrst. — Jedilne servise iz porcelana raznih izpeljav. — Kuhinjske garniture iz kamenine in porcelana. — Krožnike iz porcelana in kamenine. — Umivalne garniture in vse vrste steklene robe ter pletene košare in cekarje. Obče znana specialna trgovina s kuhinjsko posodo A. Vicel se nabaja sedaj samo v Gosposki ulici št. 5. XXX

Poučujem glasovir

po najnovejši metodi Din 10 na uro. Grem tudi na dom. Ponudbe na upr. pod »Gotov uspeh«. 2906

Vinotoč Muraus Košaki.

2918

Dve solnčni zasebni stanovanji

po dve sobi oddam s 1. novembrom v novi stavbi. Smetanova ulica 54. 2882

Razna knjigoveška dela

dobro, hitro in ceneno prevzame papirnica — knjigoveznica Novak. Gosposka ulica 9. Na zalogi tudi knjigoveške potrebščine. XXXV

Zelo dobro ohranjen klavir

svetovne znamke prodam takoj radi selitve za 7000 dinarjev. Naslov v upr.

Večne

reperature
morajo prenehati!

Od slej naprej bomo
nosili le

KARO-čevlje

Koroška cesta 19

Zimske nogavice,

rokavice, pletenine ter
vse druge modne por-
treščine v modni trgovini

Anton Paš,

Maribor, Slovenska ul. 4.